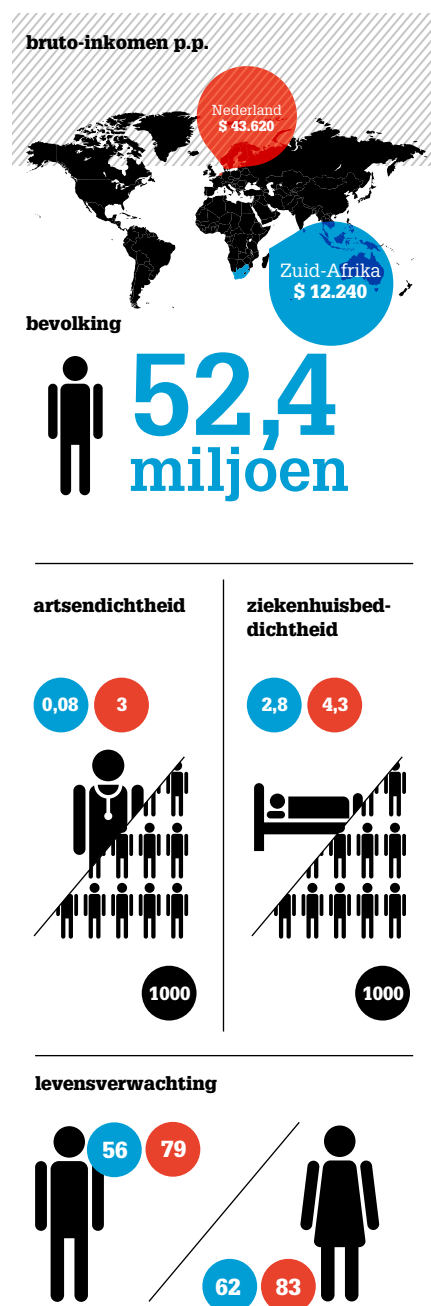

Danka Stuijver is gepromoveerd basisarts en werkt in Manguzi Hospital, KwaNgwanase, Zuid-Afrika

HIV IN ZUID-AFRIKA NOG STEEDS EEN SCHRIJNEND TABOE

Three letter plague*

Does he have the three letter plague? Het beestje mag zelfs hier in Zuid-Afrika nog steeds niet

bij de naam genoemd worden. Hiv is en blijft een taboe. En dat terwijl in sommige rurale delen van het land bijna de helft van de bevolking besmet is. Wereldwijd zou hiv zo langzamerhand onder controle zijn: het totaal aantal mensen dat leeft met hiv stijgt weliswaar door betere behandeling, maar het aantal nieuwe infecties neemt al jaren af. Goed nieuws dus. Of is het allemaal niet zo rooskleurig? Sinds een jaar werk ik in Manguzi Hospital, een afgelegen Zuid-Afrikaans districts-ziekenhuis met tweehonderd bedden, net onder de grens met Mozambique. Het is een fantastische ervaring. Patiënten zijn dankbaar en kleurrijk. Ik leer verschrikkelijk veel, vooral om de kleine dingen in het leven te waarderen.

Helaas zie ik dagelijks het leed dat hiv berokkent. Proef ik dagelijks de frustratie bij artsen en verpleegkundigen. En merk ik dagelijks hoe weinig de lokale bevolking weet over hiv en aids en hoeveel bizarre ideeën er bestaan, bijvoorbeeld dat je kunt genezen door seks met een maagd.

Ik schets u twee meisjes, besmet met hiv, wier situatie laat zien dat de strijd tegen hiv en aids nog lang niet gestreden is.

Het is 2 uur 's nachts. Ik loop over de vrouwenafdeling van Manguzi Hospital. In het hoekje zie ik haar liggen, Nonthando, 17 jaar oud. Ze is wees, en sinds vier maanden moeder van een zoontje. Ze is besmet met hiv. Haar baby ook. Ze kijkt me met grote holle ogen aan, glazig, niets-

zeggend. Ik zie haar ingevallen wangen, de korsten op haar lippen, de fijne plukjes haar weggestopt onder een veel te kleurige sjaal waarbij haar gezichtje vaal afsteekt. De dood ligt op de loer. Ik voel het, zij voelt het. De hiv en tuberculose hebben haar opgegeten en de behandeling komt te laat. Omdat ze tijdens de zwangerschap geen behandeling tegen hiv kreeg, is haar baby ook besmet. Dat is de keiharde realiteit. Die ochtend word ik gebeld met de mededeling dat ze overleden is. Het overlijdenscertificaat ligt klaar om getekend te worden. Wederom verloren van de ziekte die we 'bijna onder controle hebben'.

Een vier maanden oud meisje genaamd Busisiwe wordt op zaterdagmiddag binnengebracht door haar moeder. Ze ademt snel en met veel moeite. Ze blijkt een ernstige longontsteking te hebben. Ondanks antibiotica zakken de zuurstofspiegels in het bloed en moet ze beademd worden om in leven te blijven. Ik bel het verwijsziekenhuis in Durban. Na twee uur en acht pogingen krijg ik eindelijk een dokter aan de lijn. Of het kind hiv-besmet is? Ja, maar wat doet het ertoe? Verkeerd antwoord. Geïrriteerd wordt me verteld dat 'we ze niet allemaal kunnen redden'. Geen bed beschikbaar voor een hiv-positieve baby. De prognose is te slecht en keuzes moeten worden gemaakt. Survival of the fittest. Een paar uur later overlijdt ze.

Wereldwijd worden miljarden euro's uitgegeven aan de hiv-problematiek. Belangrijk – dit heeft bijvoorbeeld geleid tot een afname van de transmissie van hiv van moeder op kind. Maar middelen alleen zijn niet genoeg: het gaat om bewustwor-

boven: educatie van hiv-positieve moeders, links: pasgeboren baby's, midden: demonstratie van het gebruik van vrouwencondoom, rechts: couveuse

Ze durven niet te beginnen over condooms

ding, kennis en gedrag. In deze cultuur is de ziekte onbespreekbaar. Mensen hier begrijpen niet waarom ze de pillen, waar ze vooral in het begin hartstikke beroerd van worden, moeten slikken. Ze weten niet dat ze hiv via borstvoeding aan hun baby kunnen geven. Ze durven niet te

beginnen over condooms bij hun partner. Of ze denken dat als een man besneden is, condooms niet meer nodig zijn. Ze hebben soms wel vier bedpartners tegelijk, waardoor besmetting razendsnel gaat. De traditionele geneesheren zeggen je te kunnen genezen met kruidendrankjes. En dan is er nog de kwaliteit van het onderwijs in dit deel van het land: als er de helft van de tijd geen leraar beschikbaar is om je te leren lezen, schrijven en rekenen, hoe kun je dan leren wat hiv met je doet? We moeten in Zuid-Afrika niet de daad bij het woord voegen, maar

het woord bij de daad. Preventiemogelijkheden en behandelingen zijn steeds meer voorhanden. Nu is het tijd voor bewustwording. ■

* **Three letter plague** is de titel van een boek van journalist Jonny Steinberg over de problematiek van hiv en aids in Zuid-Afrika.

web

Bekijk onze online wereldkaart met locaties waar artsen werkzaam zijn en lees hun verhalen. Ga naar medischcontact.nl/overdegrens.